

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู
SCHOOL ADMINISTRATION TO MORAL SCHOOL WITH 4 STAR
LEVELS UNDER NONG BUA LAMPHU PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA

¹วิลาสินี นามเสนาะ, ²พัชรินทร์ ชมภูวิเศษ และ ³ธีระพล เพ็งจันทร์

¹Wilasinee Namsanor, ²Pacharin Chompuwiset and ³Teerapol Pengchan

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ประเทศไทย
Udon Thani Rajabhat University, Thailand

¹Wilasinee@schoolptk.ac.th

Received: May 16, 2024; **Revised:** June 23, 2024; **Accepted:** August 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหาร ปัญหาและแนวทางการแก้ไข การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ วิถีพหุกรณีศึกษา จากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลจากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเกษตรนาสมหวังสามัคคี และโรงเรียนบ้านโนนสวาทหนองไผ่บุลย์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ เอกสาร การสังเกต การจดบันทึก และการวิเคราะห์เนื้อหา โดยเก็บข้อมูลจากบุคลากรหลัก ในสถานศึกษา ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเพื่อยืนยันความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

³ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ข้อมูลจากแหล่งและชนิดของข้อมูลรวมทั้งความถูกต้องและความเชื่อถือได้ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหาร ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว ในภาพรวมจากการศึกษาโรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 2 โรงเรียน ดังนี้

1. ด้านโรงเรียน มีกระบวนการวางแผน ดำเนินการ นิเทศติดตาม สร้างนวัตกรรมการมีส่วนร่วม ประสานความร่วมมือชุมชน เผยแพร่ผลงานสู่สาธารณชน
2. ด้านผู้บริหารสถานศึกษา มีการวางแผนกำหนดเป้าหมาย ผ่านการประเมินและมีผลงานทางวิชาการ มีนวัตกรรม มีผลงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมได้รับการยอมรับยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานต่างๆ
3. ด้านครู ครูมีการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ตามกรอบของโรงเรียนคุณธรรมผ่านโครงการคุณธรรม ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น 10,000 ครูชนคนคุณธรรมระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป และได้รับการยอมรับ ได้รับรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคล หน่วยงาน องค์กร ภายในหรือภายนอก
4. ด้านนักเรียน นักเรียนสร้างเครือข่ายผู้นำเยาวชนกับโรงเรียนอื่น ทำโครงการคุณธรรม นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการคุณธรรมภายในโรงเรียนและภายนอก เผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์

คำสำคัญ : กระบวนการบริหารสถานศึกษา, ปัญหาและวิธีการแก้ไขการบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว

Abstract

The purposes of this research were to; study the administrative processes, problems, and solutions for improving school administration to moral school with 4-star levels under Nong Bua Lamphu Primary Education Service Area Office. This research employed a qualitative research methodology with a multiple case study design. The case study consisted of two awarded schools of moral school with 4-star levels, namely Kaset Nasomwung Samukhee School and Ban Non Sawat Nong Paiboon under Nong Bua Lamphu Primary Education Service Area Office. Data were collected by using in-depth interviews, document analysis, observation, and taking notes. The collected data was derived mainly from the key personnel in schools. Content analysis was used to analyze data. Data triangulation was used to confirm the reliability and validity of the data sources and data types, as well as the accuracy and credibility. The results of the research were as follows: Administrative process, Problems and solutions to the problems of school administration to become a moral school with 4-star levels Overall,

from the study of the two schools, the case studies are as follows: 1 .The schools consisted of systematic plans, processes, supervision, and innovation of community participation to disseminate to the public. 2 . Administrators consisted of a systematic management process, goal setting, innovation, academic work, or works related to morality. Administrators were good role models of morality and were recognized or honored by various organizations both internally and externally. 3 . Teachers integrated learning management according to the moral school framework through moral projects and received the honorary awards of 10,000 teachers in the education service area level. Teachers were accepted honorary awards from internal or external organizations. 4 . Students created youth leader networks with other schools, and moral projects according to the identity or concept of OBEC moral schools. Students presented the moral projects and exchanged knowledge on morality within the school and outside. Information was disseminated to the public in various forms. Students had acceptable behavior according to moral identity.

Keywords: administrative process; problems and solutions for school administration; moral school with 4 star levels.

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 54 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนเองและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562: 7-8) ได้กล่าวไว้ในมาตราที่ 23-24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับตนเอง ทักษะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทยทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข โดยผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณธรรม จริยธรรมไว้ในทุกวิชา

สถานการณ์ของโลกมีการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไป แต่เดิมอยู่ด้วยกันแบบพึ่งพาอาศัยกลายเป็นสังคมที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม เกิดปัญหาการเอารัด เอาเปรียบขาดน้ำใจเอื้ออาทรต่อกัน ส่งผลให้เยาวชนไทยในปัจจุบันมีพฤติกรรมที่แสดงออกในทางที่ไม่เหมาะสม การให้คุณค่าและความนิยมกับความสนุกสนานและความฟุ้งเฟ้อ การละเลยเรื่องระเบียบวินัยขาดความรับผิดชอบ ขาดความเคารพเกรงใจต่อผู้อาวุโสกว่า ดิดการสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านทางสังคมออนไลน์ ดิดเกมอินเทอร์เน็ตและมีการใช้ภาษาไทยที่ไม่เหมาะสม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและสื่อทางสังคมมีภาพของการใช้ความรุนแรงและความไม่เหมาะสมทางเพศซึ่งขาดการกำกับควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าวและพฤติกรรมเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม และปัญหาดังครรภในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น การปล่อยปละละเลยให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในแหล่งชุมชนและเข้าไปในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา รวมทั้งปัญหาคนไทยเข้าสู่่วจรร การเล่นเกมพนันมากขึ้น เช่น การเล่นเกมพนันฟุตบอล ด้วยเหตุเหล่านี้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงได้กำหนดหมุดหมายการพัฒนาในแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570 ว่า “คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถ รังชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข” ในหมุดหมายที่ 12 โดยแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน รวมถึงการจัดทำแผนที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานภายนอกใช้เป็นกรอบและแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565: 34) เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิ-พลอดุลยเดช ในหลวงรัชกาลที่ 9 และตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมนทรมหา-รามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 10 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินงานตามกรอบนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม โดยร่วมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชน ทุกคน มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ

โดยผลการหารือสรุปได้ว่า การพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการจัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนระดับการศึกษาขั้น

พื้นฐานให้กับนักเรียน ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้เข้าใจและมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกรักผดชอบชั่วดี รวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งองค์กรแห่งคุณธรรมโดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน รูปแบบของโรงเรียนคุณธรรมนั้นเป็นเรื่องไม่ซับซ้อน และทำได้ง่ายเป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริงโดยหลักการของโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากลที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครองและชุมชน ได้อย่างยั่งยืน โดยยึดหลักตามพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตรว่า “ช่วยสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระราชทานหลัก 3 ประการ ในเรื่องครูและนักเรียนว่า “ให้ครูรักเด็กและเด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้แข่งขันกันแต่ให้แข่งขันกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่งช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า ให้ครู จัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี” เพื่อเป็นการน้อมนำพระราชกระแสรับสั่ง ดังกล่าว มาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา จึงจัดทำโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ขึ้นโดยมอบหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คัดเลือกโรงเรียนในสังกัดเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และเพื่อให้ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีเป้าหมาย มีผลลัพธ์และผลผลิตที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างชัดเจน โดยการร่วมมือกับมูลนิธิยุวสถิรคุณ อบรมและพัฒนาศึกษานิกเทศก์ให้ได้รับทราบแนวการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560: 2)

จากเหตุผลดังที่ได้กล่าวถึง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรม ระดับ 4 ดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและการเมือง ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมีความเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาลในชุดปัจจุบัน และกรอบประเด็นวิจัยตามนโยบายการวิจัยของชาติระยะยาวใน พ.ศ. 2552-2571 บนพื้นฐานบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาที่จะก่อให้เกิดการวิจัยและผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าและเกิดองค์ความรู้ที่เป็นฐานของสังคมแห่งปัญญาของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม กระบวนการสร้างจิตสาธารณะและความสามัคคีใน

สถาบันการศึกษาและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2553: 9) ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียน หน่วยงานการศึกษาที่จะนำสารสนเทศดังกล่าว ไปปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนคุณธรรม ตลอดจนการบริหารสถานศึกษานำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการบริหาร ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีพหุกรณีศึกษา จากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว จำนวน 2 โรงเรียน มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวนรวมทั้งสิ้น 6 คน ได้แก่

1. โรงเรียนเกษตรนาสมหวังสามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

1.1 กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งจะให้ข้อมูลในด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาเพื่อขอรับการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว

1.2 กลุ่มที่ 2 กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 1 คน ได้แก่ หัวหน้างานที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งจะให้ข้อมูลในด้านการดำเนินงานเพื่อขอรับการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว

1.3 กลุ่มที่ 3 กลุ่มครูผู้รับผิดชอบงานการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว จำนวน 1 คน ได้แก่ ครูผู้ดูแลและรับผิดชอบงานการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว ซึ่งจะให้ข้อมูลในด้านการดำเนินงาน การตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงาน

2. โรงเรียนบ้านโนนสวาทหนองไผ่บุลย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 2

2.1 กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งจะให้ข้อมูลในด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาเพื่อขอรับการ ประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว

2.2 กลุ่มที่ 2 กลุ่มครูผู้สอน จำนวน 1 คน ได้แก่ หัวหน้างานที่ปฏิบัติหน้าที่ใน สถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งจะให้ข้อมูลในด้านการดำเนินงานเพื่อขอรับการประเมินสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว

2.3 กลุ่มที่ 3 กลุ่มครูผู้รับผิดชอบงานการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัล โรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว จำนวน 1 คน ได้แก่ ครูผู้ดูแลและรับผิดชอบงานการประเมิน สถานศึกษาเพื่อรับรางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว ซึ่งจะให้ข้อมูลในด้านการ กระบวนการ ดำเนินงาน การตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงาน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การดำเนินการจัดการบริหารโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว ต้องมีกระบวนการบริหาร สถานศึกษา สู่ความเป็นเลิศที่ดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลสถานศึกษารางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว และแนวคิดการบริหารสถานศึกษาสู่สถานศึกษารางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว ระดับ ประถมศึกษา ตามวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณภาพนักเรียน การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ การบริหารและการจัดการศึกษา การจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และความดีเด่นของสถานศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกในการศึกษากระบวนการบริหาร ปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู ตามวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA เป็นการบริหาร สถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศที่ดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลสถานศึกษารางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว และแนวคิดการบริหารสถานศึกษาสู่สถานศึกษารางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว ใน การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสังเกต (Observation) การจดบันทึก (Field Note) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์จะต้องเป็นข้อมูลที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ทางสังคมในเรื่องกระบวนการบริหาร ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหาร

สถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และการตีความข้อมูลเพื่อค้นหาแบบแผนที่น่าไปสู่การทำความเข้าใจแบบแผนการบริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว รวมทั้งการตีความเพื่อสรุปให้เห็นข้อค้นพบหรือคำตอบของโจทย์วิจัย โดยการนำข้อมูลมาอ่าน จับประเด็นใจความสำคัญเพื่อให้ได้เนื้อหาจัดกลุ่มความหมายให้เกิดเป็นแนวความคิด แล้วนำแนวความคิดเหล่านั้นมาแยกแยะ ผสมผสาน และประกอบกันเพื่อสร้างแบบแผนการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองบัวลำภู และความสัมพันธ์ (Relationship) ให้เห็นรูปภาพที่สมบูรณ์ และทำการตีความเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถใช้อธิบายหรือตอบคำถามการศึกษาวิจัย เก็บข้อมูล และวิเคราะห์เพิ่มเติม จนแสดงความสัมพันธ์และตอบคำถามวิจัยได้ชัดเจน (เบญญา ยอดดำเนิน-แอ็ดติกัจ และ กาญจนา ตั้งชลทิพย์, 2552: 51) โดยในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสังเกต (Observation) การจดบันทึก (Field Note) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การตรวจสอบข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูลและจัดข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อมูลในประเด็นที่ว่าข้อมูลที่ไดมามีเพียงพอแล้วหรือยัง ตรวจสอบประเด็นความตรงและแท้จริงของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2559: 129-130)

ผลการวิจัย

กระบวนการบริหาร ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู ตามวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA ในภาพรวมจากการศึกษาโรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 2 โรงเรียน ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านโรงเรียน

กระบวนการบริหารด้านโรงเรียนนั้น พบว่า โรงเรียนมีกระบวนการวางแผนการสมัครอย่างเป็นระบบล่วงหน้าก่อนการสมัครเข้าร่วมโครงการ มีการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเป็นระยะอยู่เสมอ มีการวางแผนติดตามการดำเนินการยกระดับกิจกรรมในระดับ 3 ดาวทุกข้อ และมีการสร้างนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมด้านคุณธรรมของ

คณะครูทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน วางแผนและประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดกิจกรรมครอบครัวคุณธรรม โรงเรียนเผยแพร่โครงการคุณธรรมสู่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ

ปัญหาในด้านโรงเรียนนั้นเกิดจากปัญหาการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในด้านการให้ความรู้ความเข้าใจและการดำเนินการโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งวิธีแก้ไขปัญหาคือ โรงเรียนได้ทำการจัดการประชุมหารือทำความเข้าใจกับภาคีเครือข่ายชุมชน และผู้ปกครอง ชี้แจงให้ได้รับทราบถึงวัตถุประสงค์และผลลัพธ์การดำเนินกิจกรรมโรงเรียนคุณธรรม

2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

กระบวนการบริหารด้านผู้บริหารสถานศึกษานั้น พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนกำหนดแนวทางการการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผ่านการประเมินและมีการสังเคราะห์ให้เกิดผลงานทางวิชาการ นวัตกรรม หรือผลงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรมได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก

ปัญหาในด้านผู้บริหารสถานศึกษานั้นเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษา พบปัญหาเรื่องระยะเวลาดำเนินงานในการเก็บสะสมผลงานด้านคุณธรรมให้ผ่านตามมาตรฐานตัวชี้วัดตามเกณฑ์คุณสมบัติที่ใช้ระยะเวลานาน วิธีการแก้ไขปัญหาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผน กำหนดเป้าหมายดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกับการพัฒนาครู ปรับเปลี่ยนรูปแบบการส่งผลงานให้มีความหลากหลายของช่องทางในการส่งเพื่อลดระยะเวลาในการสะสมผลงานให้เร็วขึ้น

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านครู

กระบวนการบริหารด้านครูนั้น พบว่า ครูวางแผนจัดการเรียนรู้ตามกรอบของโรงเรียนคุณธรรม ผ่านโครงการคุณธรรมทุกระดับชั้น เพื่อให้ได้รับการยอมรับ และได้รับรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก รวมถึงการได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น 10,000 ครูชนคนคุณธรรม ระดับประเทศ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลากหลายระดับ ทั้งระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและระดับเขตตรวจราชการ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามกรอบของโรงเรียนคุณธรรม ผ่านโครงการคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และปรับปรุงผลงาน ให้สามารถได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น 10,000 ครูชนคนคุณธรรมระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป และการได้รับการยอมรับ ได้รับรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก

ปัญหาในด้านครูนั้นเกิดจากครูมีปัญหาในเรื่อง ครูมีปัญหาในการบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้ตามคุณธรรมอัตลักษณ์และกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. และปัญหา

ระยะเวลาของขั้นตอนในการดำเนินการเก็บสะสมผลงานด้านคุณธรรม ซึ่งมีวิธีแก้ปัญหาคือ ครูมีการร่วมกันประชุมวางแผน ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการกับคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งโรงเรียน และการวางแผน ออกแบบการดำเนินการสะสมผลงานตามแผนที่ออกแบบร่วมกัน ให้เป็นไปตามกำหนดระยะเวลา และการปรับเปลี่ยนรูปแบบการส่งผลงานให้มีความหลากหลายของช่องทางในการส่งเพื่อลดระยะเวลาในการสะสมผลงานให้เร็วขึ้น

4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านนักเรียน

กระบวนการบริหารด้านนักเรียนนั้น พบว่า นักเรียนร่วมกันวางแผนสร้างเครือข่ายผู้นำเยาวชนกับโรงเรียนอื่นๆ และออกแบบการทำโครงการคุณธรรม ตามอัตลักษณ์หรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. นำเสนอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการคุณธรรมภายในโรงเรียนและภายนอกเผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ และมีการนิเทศติดตาม แก้ไข ปรับปรุง ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด

ปัญหาในด้านนักเรียนนั้นเกิดจากนักเรียนบางส่วนมีปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งมีวิธีแก้ปัญหาคือ ครูสำรวจคัดกรองพฤติกรรมของผู้เรียน แล้วดำเนินการวางแผน ออกแบบกิจกรรมที่มีการสอดแทรกด้านคุณธรรมตามอัตลักษณ์และกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต่อมาจึงนิเทศติดตามผล และดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และนำไปดำเนินการเป็นกิจกรรมส่งเสริมให้เป็นกิจวัตรเพื่อปลูกฝังคุณธรรมตามอัตลักษณ์และกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. อย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

กระบวนการบริหาร ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู ตามวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA ในภาพรวมจากการศึกษาโรงเรียนกรณีศึกษาทั้ง 2 โรงเรียน ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านโรงเรียน กระบวนการบริหารด้านโรงเรียนนั้น โรงเรียนมีกระบวนการวางแผนการสมัครอย่างเป็นระบบล่วงหน้าก่อนการสมัครเข้าร่วมโครงการ มีการนิเทศติดตามการจัดกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมเป็นระยะอยู่เสมอ มีการวางแผนติดตามการดำเนินการยกระดับกิจกรรม ในระดับ 3 ดาวทุกข้อ และมีการสร้างนวัตกรรมการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมด้านคุณธรรมของคณะครูทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน วางแผนและประสานความ

ร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดกิจกรรมครอบครัวคุณธรรม มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนเผยแพร่โครงการคุณธรรมสู่สาธารณชนในรูปแบบต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับลำพรวน บัวผืน และคณะ (2563: 315) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม พบว่า มีการวางแผนการดำเนินงาน แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน จัดประชุม กำหนดและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ ที่จำเป็นต่อการวางแผนการดำเนินงาน เช่นเดียวกับ พงษ์พันธ์ ดิยะบุตร (2562: 145) ได้ศึกษาการศึกษาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โรงเรียนจะต้องมีการประชุมระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษาผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนแกนนำเพื่อร่วมกันวางแผน กำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่นเดียวกับ โนโรยดา มามะ วุฒิชัย เนียมเทศ และเอกรินทร์ สังข์ทอง (2561: 141 - 142) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามกระบวนการพัฒนา โรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุนการศึกษา รุ่นที่ 3 (ภาคใต้) พบว่า โรงเรียนควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ นอกจากนั้น บทบาทของชุมชนก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน ในการสร้างโอกาสให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้ง แสดงออกถึงการชื่นชม และภาคภูมิใจ อันจะก่อให้เกิดขวัญกำลังใจแก่ผู้ดำเนินการ

2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการบริหารด้านผู้บริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผน กำหนดแนวทางการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ผ่านการประเมินและมีการสังเคราะห์ให้เกิดผลงานทางวิชาการ นวัตกรรม หรือผลงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีด้านคุณธรรม ได้รับการยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสอดคล้องกับชัชชญา พิระธณิศร (2564: 65) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรมจริยธรรมสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า ผู้บริหารได้มีการวางแผนทำความเข้าใจในนโยบาย การปฏิบัติงานด้านคุณธรรม จริยธรรม และแนวทางการพัฒนานักเรียน ด้านคุณธรรม จริยธรรม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วีระ โอบอ้อม (2560: 124-127) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย ด้านคุณธรรมต่อตนเอง ด้านคุณธรรมต่อผู้ร่วมงาน และด้านคุณธรรมต่อหน้าที่การงาน และคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ระดับการปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ คุณธรรมต่อตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีสวัสดิ์

เจริญเกียรติ (2553: 78) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างในการทำความดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักวางตนให้เหมาะสมแก่ฐานะผู้บริหารสามารถใช้ความรู้ ความสามารถในการบริหารให้เกิดผลดีและต้องมีกิริยาวาจาสุภาพ อ่อนโยนเป็นที่รักนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชาและชุมชน

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านครู กระบวนการบริหารด้านครูนั้น ครูมีการวางแผนจัดการเรียนรู้ตามกรอบของโรงเรียนคุณธรรม ผ่านโครงการคุณธรรมทุกระดับชั้น เพื่อให้ได้รับการยอมรับและได้รับรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก รวมถึงการได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น 10,000 ครูชนคนคุณธรรม ระดับประเทศ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหลากหลายระดับ ทั้งระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและระดับเขตตรวจราชการ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องตามกรอบของโรงเรียนคุณธรรม ผ่านโครงการคุณธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และปรับปรุงผลงาน ให้สามารถได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น 10,000 ครูชนคนคุณธรรมระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป และการได้รับการยอมรับ ได้รับรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก ครูเป็นผู้ผลักดันสำคัญในการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับคุณธรรม อัตลักษณ์ สร้างขวัญกำลังใจแก่นักเรียน สอดคล้องกับโฮลเดน (Golden, 2001: 4014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยของนักเรียนโดยสอดแทรกเรื่องของวินัยลงไป ในบทเรียน โดยการทดลองจากการสอนที่ใช้สื่อประกอบกับการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในการนำไปสู่การมีวินัยในตนเองของนักเรียน พบว่า การใช้สื่อผสมผสานในขณะที่สอนทำให้นักเรียนเกิดความรักในบทเรียน ไม่หนีเรียน มีความสนุกสนานในการเรียนร่วมชื่นชม เป็นการรับรู้ผลของกระบวนการพัฒนาที่ได้จากการร่วมพลังสร้างสรรค์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนควรจะร่วมกัน ประเมินเพื่อนำไปสู่การชื่นชมต่อผลที่ได้รับ สอดคล้องกับ กชนิกา บุตรดอน (2561 : 77) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในอำเภอชุมแสงสังกัดสำนักงานการศึกษา ประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 1 พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน คือ ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน ฝึกฝนให้นักเรียน ทำเป็นกิจวัตรประจำวัน จนเกิดเป็นลักษณะนิสัยที่ดี มีการเสริมแรงบวก มีการร่วมมือกันระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และยังสอดคล้องกับ อันโตนิโอ (Antonio, 2008 : 87-89) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาโมเดลใหม่สำหรับแบบฝึก ที่ดีที่สุดและสร้างองค์ความรู้ในร่วมมหาวิทยาลัยทั้งหมด พบว่า แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการจัดการศึกษา และการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นต้องมีการสอนที่มีประสิทธิภาพที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านนักเรียน กระบวนการบริหารด้านนักเรียนนั้น นักเรียนมีวางแผนการสร้างเครือข่ายผู้นำเยาวชนกับโรงเรียนอื่น ทำโครงการคุณธรรม ตามอัตลักษณ์หรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. นำเสนอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้โครงการคุณธรรมภายในโรงเรียนและภายนอก และการเผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามคุณธรรมอัตลักษณ์หรือตามกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด อีกทั้งการมีวิธีดำเนินการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการกับกระบวนการช่วยเหลือดูแลนักเรียน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องตามคุณธรรมอัตลักษณ์และกรอบโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับเพ็ญภา ถายน้ำเงิน และไกรวิชญ์ ดีอม (2559 : 291) ที่ได้ศึกษาปัญหาและนำเสนอแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 พบว่า แนวทางการดำเนินงานประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับ พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ศูนย์โรงเรียนคุณธรรมมูลนิธิยุวสถิรคุณ (2560: 12) ที่มุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่เด็กนักเรียน 4 ด้าน คือ มีทัศนคติที่ถูกต้อง ต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคงและมีคุณธรรม มีงานทำและมีอาชีพ และเป็นพลเมืองดีที่เป็นหน้าที่ของทุกคน โดยมีพระบรมราโชบายเน้นว่า ครอบครัว โรงเรียน และสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี เช่น งานอาสาสมัคร งานบำเพ็ญประโยชน์ งานสาธารณกุศล ให้ทำด้วยความมีน้ำใจและความเอื้ออาทร และยังสอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560: 4) ที่มีเป้าหมายให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนทุกคนมีความตระหนักรู้ เข้าใจและคิดอย่างมีเหตุผล ชี้นำคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ สร้างความรู้สึกผูกพันชอบชั่วดีภูมิใจในการทำความดี และร่วมกันสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม ด้วยการขอความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจนต่อเนื่อง และยั่งยืนทั้งนี้ในลักษณะของการเผยแพร่ผลงานอันน่าภาคภูมิใจของสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบการเผยแพร่ต่อสาธารณชน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาเครือข่าย และการนำเสนอผลงาน ในเวทีวิชาการ มีความสอดคล้องเช่นเดียวกับ วิริยา ท้าวพัฒนา จิตมา วรณศรี และฉลอง ชาตรูปะชีวิน (2559 :225) ที่ได้ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพิจิตร พบว่า การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของ นักเรียน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมการและการวางแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานพัฒนา

คุณธรรม จริยธรรม การประเมินติดตามผลพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการปรับปรุงดำเนินงาน
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

กระบวนการบริหาร ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว ใช้กระบวนการบริหารจัดการตามแนวคิดวงจรคุณภาพของเดมมิง PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผล กำกับ ติดตาม ผลที่เกิดตามที่กำหนดไว้ และสามารถประเมินการบริหารคุณภาพในองค์กรหลังจากการประเมินเสร็จสิ้น ขั้นตอนที่ 4 การสรุปรายงานผล และนำผลการประเมินนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้การนำกระบวนการบริหารคุณภาพโรงเรียนคุณธรรมไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

เมื่อใช้กระบวนการบริหาร ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาว ในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนคุณธรรมระดับ 4 ดาวนี้ จะทำให้เกิดผลลัพธ์ ความก้าวหน้าส่งผลต่อโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ดังนั้น การทุกฝ่ายจึงจำเป็นต้องกำหนดกระบวนการบริหารงาน เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผนงานคุณธรรม 2) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 3) กำหนดการติดตามนิเทศงาน และ 4) ให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และเมื่อครบรอบบริหารงานแล้ว สามารถนำผลจากการประเมินผลงานมาปรับปรุงต่อไป พร้อมทั้งควรมีการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ในรูปแบบกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning community หรือ PLC) ให้เกิดการร่วมมือและลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง จะพัฒนาให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กชนิภา บุตรดอน. (2561). *แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในอำเภอชุมแสง สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1*. วารสารวิจัยวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 1(3), 71-80.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 4)*. กรุงเทพฯ: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

- ซัชชญา พิระธรณิศร์. (2564). แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา
นักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบุรี
เขต 1. ศึกษาศาสตรสาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 5(2), 54-67.
- เบญจา ยอดดำเนิน-แอตติง และกาญจนา ตั้งชลทิพย์. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ:
การจัดการข้อมูล การตีความและการหาความหมาย. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและ
สังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โนรอาดา มามะ, วุฒิชัย เนียมเทศ และ เอกรินทร์ สังข์ทอง. (2561). การดำเนินงานตาม
กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรมในโครงการกองทุน การศึกษารุ่นที่ 3
(ภาคใต้). วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 29(3), 137-347.
- พงษ์พันธ์ ดิยะบุตร. (2562). การศึกษาการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา.
- เพ็ญภา ลายน้ำเงินและไกรวิชญ์ ดีเอ็ม. (2559). แนวทางการดำเนินงานส่งเสริม คุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.
การประชุมสัมมนาวิชาการ ราชภัฏนครสวรรค์วิจัย ครั้งที่ 1, 11(33), 291-302.
- ลำพรวณ บัวเฟียน, สุนทรี ดวงทิพย์ และรัชณี นิธิกร. (2563). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม
จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร, 5(10), 315.
- วิริยา ท้าววัฒนะ, จิตมา วรรณศรี และฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2559). การศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีใน
การดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดพิจิตร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 18(2),
225.
- วีระ โอปอ้อม. (2562). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(1), 124-127.
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม. กรุงเทพฯ:
สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

- ศรีสวัสดิ์ เจริญเกียรติ. (2553). พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ร้อยเอ็ด.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2553). นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ.
กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาตรฐานและ
ตัวชี้วัด*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนดีต้องมีที่
ยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.
2566 – 2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุภางค์ จันทวนิช. (2559). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Antonio, Cartelli. (2008). *Towards the Development of a New Model for
BestPractice and Knowledge Construction in Virtual Campuses*. Journal of
Information Technology Education. 15(7), 121-126.
- Golden, B. L., et al. (2001). *Met heuristics in vehicle routing*. Boston : Kluwer.